

Gordana Marić

(NE)UHVATLJIVI SISTEMI GLUMAČKOG OBRAZOVANJA

Svetski susreti visokih pozorišnih škola

Međunarodne radionice dramskih škola, Rumunija, Busteni, juli 1999.

ITI UNESCO Katedra je međunarodno telo koje želi da stimuliše pokret akademskog sveta u domenu teatra pod pokroviteljstvom Međunarodnog pozorišnog instituta – ITI (International Theatre Institute) kroz različite projekte i programe. PrumACT je prvi takav međunarodni program u korist dramskih škola visokog obrazovanja koji je pokrenula UNESCO Katedra "Pozorište i kultura civilizacija". U okviru PrumACT mreže mogu da se razvijaju inicijative i različiti oblici međufakultetske saradnje pod pokroviteljstvom Međunarodnog pozorišnog instituta.

Do sada su uspostavljeni sledeći projekti: institucionalizacija svetskog akademskog Foruma (Svetska konferencija dekana pozorišnih institucija visokog obrazovanja), serija međunarodnih laboratorija umetničkog stvaralaštva (međunarodne radionice dramskih škola), programi kurseva intenzivne obuke (letnji tečajevi), jedan oblik međunarodnog priznanja pozorišnih vrednosti (nagrada ITI UNESCO katedre za inovacije), stalna međunarodna komunikacija (pozorišna biblioteka na internetu), skladištenje najvažnijih podataka o pozorištu (kompjuterska baza podataka), kao i međunarodni fond za stipendije. Osnovni cilj svih ovih programa je da se stvori mogućnost da se studenti i profesori u domenu pozorišnih umetnosti dalje obrazuju i vrše istraživanja u saradnji, razmeni iskustava i zajedničkom radu.

Program radionica koji je održan u Busteniju u Rumuniji od 1. do 10. jula 1999. osmislili su prof. Dr Korneliju Dimitriju (Predsedavajući ITI UNESCO Katedre), Jeong Ok Kim (Predsednik ITI), Andre-Luj Perineti (generalni sekretar Međunarodnog pozorišnog instituta), Peter Goldfarb (ko-predsednik ITI Komiteta za pozorišnu obuku) i Tomas Kuk (ko-predsednik ITI Komiteta za pozorišnu obuku).

Oni celim svojim bićem pripadaju pozorištu i za njih je pozorište najvažnija stvar na svetu. Pozvali su grupe studenata iz 26 škola visoko profesionalnog obrazovanja i iskoristili su jedinstvenu priliku da mladi ljudi na početku svog umetničkog života steknu iskustvo kroz susrete i saradnju sa svojim kolegama iz dvadeset zemalja, sa pet kontinenata.

Jeong Ok Kim predsednik ITI-ja istakao je da stvaranje UNESKO katedre Međunarodnog pozorišnog instituta predstavlja praktičnu primenu glavnih ciljeva ITI-ja i njegovog Komiteta za pozorišno obrazovanje danas: da se dá prioritet umetničkom obrazovanju i da se promovise međunarodna razmena između mladih umetnika. "Razvitak specijalizovanih institucija koje nude pozorišno obrazovanje je pojava karakteristična za naš vek. Sve do sada, mi, profesori i direktori pozorišnih škola, često smo radili u izolaciji, daleko jedni od drugih, svako fokusiran na svoju ličnu situaciju u svom posebnom delu sveta. Došao je trenutak da se i sretnemo na svetskom nivou u okviru Svetske konferencije direktora visoko-obrazovnih pozorišnih institucija. U toku ovog susreta koga su pažljivo pripremili prethodni susreti u Sinaji (Rumunija) i Noksvilu (SAD) okupili smo se da bismo se bolje upoznali i da bismo razmenili ideje i iskustva, a pre svega, da bismo govorili o svojim nadama i snovima o budućnosti obrazovanja u okviru izvodačkih umetnosti i da bismo razvili dinamične oblike saradnje među našim institucijama. Naš susret ovde, u Busteniju, nije samo susret pozorišnih ljudi već takođe susret ljudi budućnosti. Zbog toga je za nas važno da budemo ovde".

Andre-Luj Perineti navodi da je u okviru Međunarodnog pozorišnog instituta oduvek postojao Komitet za obrazovanje koji uključuje sve one koji se interesuju za obučavanje pozorišnog sveta. "Postoji i iskustvo, i to veliko, Univerziteta pozorišta nacija, kojim sam, posle višegodišnjeg učestvovanja, imao čast i da upravljam nekoliko godina. Stoga mi se čini da je stvaranje Pozorišne katedre od strane UNESKO-a i ITI-a, na inicijativu rumunske sekcije, logičan rezultat ove plodne prošlosti.

ITI je oduvek pokušavao da pokrene razvoj programa za približavanje dramskih škola, naročito prilikom organizovanja naših kongresa.

Umetničko obrazovanje je možda jedna od onih aktivnosti koja nikada ne podleže uniformnosti te stoga ostaje reprezentativna za kulturni identitet. Posle borbe za Mir i međusobno razumevanje, za priliku da se svakoj kulturi prizna dostojanstvo, u toku svih 50 godina postojanja ITI-ja, naša je obaveza da se angažujemo u još jednoj borbi: za razvoj Obrazovanja. To je svakako najbolji obrazac da se odupremo raspadu kultura."

Nameru skupa je najbolje iskazao Tomas Kuk, ko-predsednik ITI Komiteta za pozorišnu obuku rekavši da će kroz ovakve susrete umetnici biti u moguć-

nosti da bolje razumeju šta umetnici iz raznih zemalja rade, bolje da razumeju pozorišne tradicije i da se osećaju bliskim kada se ponovo sretnu.

"Izuzetna stvar u vezi sa ovim skupom je što imamo priliku da učestvujemo u radionicama umesto da samo gledamo predstave. U budućnosti, namera nam je da pročistimo strukturu radionica kao rezultat našeg ovogodišnjeg iskustva. Nadam se da će naši napori ići u pravcu omogućavanja da radionice budu mesto gde se razmenjuju iskustva, a da će biti manje demonstracija. Veoma smo zadovoljni što je UNESKO pozorišna katedra ustanovljena u Rumuniji i nadamo se da će ovde vremenom nastati stalna međunarodna škola u koju mogu doći studenti i učiti sa važnim umetnicima iz celog sveta. Ovo je bio prvi veliki korak. I znamo iz vaših utisaka da smo i među studentima i među nastavnicima zauzeli takvo mesto da svi želite da se ovo ponovo i ponovo organizuje. A sledeći put će biti bolje jer ćemo iz ovog skupa naučiti i bolje ga napraviti."

Program susreta – radionice i diskusije: Za ovaj prvi susret, škole i akademije su pripremile radionice kroz koje su predstavljale metode rada, eksperimente, predstave ili vežbe. Mnoge škole su odabrale da prikažu kombinaciju aktivnosti koje demonstriraju jedinstveni pristup nekom aspektu pripreme za predstavu.

Da bi se shvatili dometi i mogućnosti ovakvih susreta, najbolje je ukratko pojedinačno predstaviti svaku radionicu.

Igra i sveto: Kofi Koko, afrički igrač i koreograf iz Benina, kao dobar poznavalac ceremonija, običaja i religijskog odnosa prema svetu oko sebe i u sebi u svojoj radionici je ponudio:

- rad u miru (koncentrisan na kičmu i zglobovne veze),
- grada (sastav tela-anatomske raščlanjavanje),
- proučavanje tela (energetska baza, izvori),
- istraživanje prostora (predstava o spoljašnjem i unutrašnjem prostoru),
- rad na slušanju bubnja,
- improvizacije sa tonom, muzikom, plesom i prepuštanja ritmu.

Karakteristično za ovu radionicu je i to što je imala ogromno učešće studenata.

Od glume do izvođenja (izučavanje savremenog scenarija i Šekspirovih soneta kroz govor, glas i pokret): Studenti treće godine Nacionalne Akademije za pozorišne i filmske umetnosti iz Sofije u klasi profesora Snežine Tankovske izvodili su performans koji se sastojao iz sedam delova. Svaki deo je činio jedan Šekspirov sonet kao asocijacija za pokret, igru kao ples i grupne i solističke pevačke numere. Ono što je bilo izuzetno zapaženo kod studenata

	6. juli	7. juli	8. juli	9. juli	10. juli		
09.00h		Prisustvovanje otvaranju i uvodnim diskusijama Svetske konferencije Pozorišnih institucija visokoškolskog obrazovanja (Sinaia)	RADIONICA 18 (Bugarska) Od glume do predstave (izučavanje savremenog scenarija i Šekspirovih soneta kroz govor, glas i pokret Tutor: Snežina Tankovska	RADIONICA 21 (Švajcarska) Kuda želiš da ideš danas? Pokret povezuje jezik Tutori: Bernadette Wintsch i Tilman Braun	DISKUSIJE (7) O radionicama 22, 23, i 24.		
09.30h							
10.00h							
10.30h							
11.00h							
11.30h					Prisustvovanje završnim diskusijama Svetske konferencije Pozorišnih institucija visokoškolskog obrazovanja (Sinaia)		
12.00h	RADIONICA 14 (Indija)		RADIONICA 19 (Češka Republika) Program integracije uz učešće jednog studenta invalida, baziran na kreativnoj komunikaciji, ritmu i improvizaciji Tutor: Jana Pilatova	DISKUSIJE (6) O radionicama 15, 16, 17, 18, 19, 20 i 21			
12.30h	Razumevanje sebe kao važan aspekt sa gumčeve tačke gledišta kao indijskog učitelja. Metafizika glume Tutor: Ram Gopal Bajaj						
13.00h							
13.30h							
14.00h					RADIONICA 22 (SAD) Razvojne vežbe koje dovode do predstave u kratkom komadu Tutor: Elizabeth Craven		
14.30h		RADIONICA 16 (Velika Britanija) Šekspir u ovom milenijumu: različiti pristupi i reakcije Tutor: Teresa Braushow			Predstava (4) "Toujours l'Amour" u izvedbi Narodnog pozorišta iz Bukurešta sa Dan Puric i Carmen Ungureanu		
15.00h			Prisustvovanje konferenciji: "Pozorište 21. veka" (I)				
15.30h							
16.00h	DISKUSIJE (5)						
16.30h	O radionicama 13 i 14.						
17.00h		RADIONICA 17 (Nemačka) Priča o Piramu i Tizbi iz Šekspirovog <i>Sna letnje noći</i> Tutor: Matthias Stichler	RADIONICA 20 (Rumunija) Elementi tradicionalnog japanskog pozorištu: No i Karabuki Tutor: Liviu Lucaci	RADIONICA 23 (Slovačka) Studija scena i fragmenata i rodni razlika u Molljerovom <i>Don Žuanu</i> Tutor: Sonika Simkova	Zatvaranje "Međunarodnih radinica dramskih škola"		
17.30h							
18.00h							
18.30h							
19.00h							
19.30h					Predstava (5)		
20.30h	RADIONICA 15 (Koreja) Pozorište i Šamanizam Tutor: Jeong Ok Kim		Prisustvovanje konferenciji "Pozorište 21. veka" (II)	Prisustvovanje konferenciji "Pozorište 21. veka" (III)			
21.30h				Predstava (3) "Nach Hause" koprodukcija: Temišvar (Rumunija) – Lajpcig (Nemačka)	RADIONICA 24 (Benin) Igra i svetlo Tutor: Kolfi Koko		
22.30h							

iz Bugarske je originalna koreografija, čijoj je izvedbi u velikoj meri doprineo profesor glume Andrej Batašov, inače asistent Snežine Tankovske.

MD Feldenkrajs metod telesnih vežbi u pozorištu: Radionicu iz Kanade vodila je Odette Gimond (Odette Guimond), glumica i profesor, osnivač privatne MD Feldenkrais Umetničke škole. Studenti su svojim izvođenjem postavljali pitanja – Koje su telesne osnove našeg doživljaja sveta i pozorišta? Kako su naši pokreti povezani sa našim verovanjima i kako oni podstiču i izazivaju našu maštu? Kako mi možemo postati svesni naših navika i na koji način možemo obogatiti naša verovanja i naše ponašanje koji su postali isuviše nesvesni.

Program Integracije: Ovu radionicu iz Češke vodila je Jana Pilatova, pedagog na DAMU, a u njoj učestvuju hendikepirane osobe, koje pronalaze u svom hendikepu izvor kreativnosti. Program integracije je način komunikacije među ljudima.

Glasovna radionica: Farid Paja, Francuska, inženjer, dramski pisac, pozorišni reditelj i upravnik Le Théâtre de la Lierre. Vežbe u koje su uključeni disanje, vežbe stabilnog oslonca i vežbe za kičmu omogućavaju gospodarenje energijom tela, a cilj ovog treninga je da pruži glumcu bolje poznavanje svog radnog oruđa: tela. Takođe može i da proširi polje svesnosti tako da glumci mogu da stekne bolju percepciju prostora i odnosa koji se stvaraju dok glume. Farid Paja je uključio dvadesetak studenata koji su naučili nešto izvanredno dragoceno.

Priča o PIRAMU i TIZBI iz Sna letnje noći: Matija Stiler (Matthias Stiehler), glumac i reditelj iz Lajpciga došao je sa performansom koji je režirala studentkinja režije Suzan Štajn. Koncipirajući svoje izvođenje kao ulično pozorište, glumci su smelo, hrabro i inventivno napravili zabavan i energijom nabijen performans glumačkim sredstvima karakterističnim za učesnike u karnevalu.

Gluma (tekst i podtekst): Studenti iz Atine sa svojim profesorom Evdokimos Kolakidisom, glumcem i rediteljem, koristili su nekoliko različitih scena od poznatih autora (Šekspira, Sofokla, Goldonija, Žan Ženea...) i u tim scenama su pokušali da ista glumačka sredstva primene na različite vrste pozorišnih dela, kao i da, u drugom delu, iste scene izabranih tekstova igraju na različite načine i različitim stilovima.

Posle Osla – jedno predstavljanje Ibzenove "Kuće lutaka" – istraživanje kulture i pozorišnog naturalizma: Prvu od dve radionice iz Velike Britanije vodio je Nil Mekenzi (Neil Mackenzie), docent na Odseku za modernu umetnost Mančester Metropolitan Univerziteta. *Posle Osla* postavlja stari komad u novi kontekst, u naše vreme milenijumskih teskoba i očajničke nostalgije, gde čvrste činjenice postoje samo u polu-zaboravljenim sećanjima. *Posle Osla* se vraća *Kući lutaka* Henrika Ibzena kroz istraživanje iluzionizma naturalističke tradicije preispitujući status dramskog teksta u predstavi. Na taj način, Nil Mekenzi i

njegovih osam studenata povezuju njihov pristup sa stvaranjem novog pozorišta i u širem smislu, sa ispitivanjem pozorišnih procesa. Ovaj pristup, koji je svojstven ključnim profesionalnim trupama i umetnicima u Britaniji, drugim delovima Evrope i Americi, može se okarakterisati svojom zainteresovanošću za čin iščitavanja u koji se angažuje gledalaštvo, i za onaj deo kritičke teorije koji se bavi tekstom i tekstualnošću. Kada se ovoj zainteresovanosti dâ prioritet, pojavljuju se suštinska pitanja, pitanja percepcije i fikcije, građenja identiteta i "lociranja" značenja. Kako su nam oni prikazali njihova radionica nije pokušaj da se dâ odgovor na ova pitanja već da se ona postave, i da se priznaju kao pitanja koja vredi postaviti.

Šekspir u novom Milenijumu: Ova radionicu iz Velike Britanije vodila je Tereza Brejšo (Teresa Brayshaw), profesor na Univerzitetkom koledžu Skarboro gde predaje teoriju i praksu pozorišta i performansa uz saradnju Noela Vitsa. Ona predstavlja rezultate njihovog desetodnevnog istraživanja šekspirovske interpretacije, pomoću četrdesetominutnih predstava nazvanih *Ofelijamehanizam*, koje za svoj subjekt uzimaju lik Ofelije iz Šekspirovog *Hamleta* i podvrgavaju je seriji izvodačkih radnji pod uticajem sveta videa, filma i savremene teorije kasnog Dvadesetog Veka.

Predstava se kreće između Šekspirove Ofelije (1602.) i one u *Hamletmachine* Hajnera Milera (1977), uključujući i neki dodatni materijal – priče iz novina, dekonstrukciju pokreta, opise filma *Hamlet* Keneta Brane – i istražuje mnogobrojne načine da se pristupi fenomenu 'Šekspir' na pragu Milenijuma. Ovi procesi nastaju iz rada raznovrsnih stvaralaca dvadesetog veka, između ostalih Bertolta Brehta, Augusta Boala, Roberta Vilsona, Vuster grupe, Pine Bauš. Šekspir je za njih, kao i za Hajnera Milera, polazište za raspravu, a ne set dogovorenih izvodačkih mogućnosti. Svaka generacija mora Šekspiru prići iznova, postavljajući nova pitanja, stvarajući nove veze.

Razumevanje sebe kao važan aspekt sa glumčeve tačke gledišta kao indijskog učitelja glume. Metafizika glume: Ovu radionicu vodio je reditelj Ram Gopal Bajaj a njena tema je razumeti sebe kao važan aspekt sa glumčeve tačke gledišta kao indijskog učitelja. Posle razgovora slede zajedničke vežbe. Radionica se usredsređuje na metafiziku glume koja se bazira na Natijaštra tradiciji i modernim načinima glume koji uključuju i indijski filozofski okvir značenja identiteta.

Šamanizam i pozorište: Radionicu iz Koreje vodio je Jeong Ok Kim, Predsednik ITI i profesor na Čungang Univerzitetu i ova radionica ima za cilj da uvede šamanizam u moderno pozorište, jer po svojoj formi, šamanizam predstavlja sveukupno pozorište kao pesmu, igru i dijalog zajedno, a takođe je i jedna vrsta dijaloga sa gledalištem. Glumac se zanima za telo, telesni izraz i, pre svega, za dušu. Svi ovi elementi moraju biti u harmoniji. Šamanizam kao

ključ za smrt i spasenje duš i života samog daje pozorištu mogućnost da spase čovečanstvo.

Profesor Jeong Ok Kim potkrepio je ovo izvođenje video projekcijama sa izvanrednim odlomcima iz predstava. Pored fantastičnih kostima, najveći utisak su ostavila njegova objašnjenja kako se dolazi do transa, kako se održava ravnoteža, disciplina i svesnost kao naročito glumačko umeće.

Interakcija i komunikacija: Radionicu iz Moldavije vodio je Emil Gaju, glumac i učitelj glume. U njoj su učestvovali samo studenti iz Moldavije i bavili su se odnosom među partnerima kroz akciju i reakciju. Prikazali su nam način kako treniraju elemente glume, a sa posebnim osvrtom na prenošenje unutrašnje energije i scenskim čudom kada ono što je nevidljivo, unutrašnje postane transparentno i vidljivo.

Švejk u II Svetskom ratu, od Bertolta Brehta: Studenti druge i četvrte godine Više škole za pozorište i film iz Lisabona došli su sa svojom predstavom kao rezultat zajedničkog rada u pronalaženju sebi svojstvenog, duhovitog i plastičnog viđenja Brehta.

Psiho-tehnički i fizički i glasovni trening glumca kroz scensku improvizaciju: S obzirom da su Rumuni bili domaćini imali su najviše radionica i najbrojnije učešće. Ovu radionicu je vodio Sergiu Dan Pop, predavač na Odseku za glumu Univerziteta za pozorišnu umetnost i on je istraživao sa svojim studentima odnos glumca kada se obraća partneru u svoje ime, kao i odnos glumca kada se pretvara u drugi karakter. Improvizacije koje smo imali prilike da vidimo su svojom složenošću doprinele da steknemo dovoljno uvida u to kako se glumačko biće obogaćuje.

Umetnost glumca u mjuziklu: Ovu radionicu vodio je mađarski kompozitor i profesor Jozef Henč, a bavila se osnovama glume u mjuziklu, kao i pitanjima kako ritam i muzika utiču na glumca. Improvizacije inspirisane muzikom, ritam i glasovne vežbe činile su ovu zanimljivu radionicu.

Šekspirova dela: Ovu radionicu iz Rumunije vodio je Dionisije Vitču, glumac i profesor na "George Enescu" Univerzitetu Umetnosti u Bukureštu. Studenti su prikazali scene sukoba iz dobro poznatih Šekspirovih dela: *Ukročena goropad* – čin II scena 1; *Romeo i Julija* – čin II, scena 2; *Ričard III* – čin I, scena 2.

Vežba... Vežba... Studenti Lutkarskog odseka Univerziteta za pozorišnu i filmsku umetnost su prikazali nekoliko odlomaka iz ispitnih predstava. Ova radionica bila je izuzetno atraktivna za publiku.

Elementi tradicionalnog japanskog pozorišta: No i Kabuki: Liviu Lukači, glumac Nacionalnog pozorišta u Bukureštu i asistent na Odseku za glumu Univerziteta za pozorište i film iz Bukurešta lično je predstavio elemente tradicionalnog japanskog teatra No i Kabuki.

Studija scena i fragmenata i rodnih razlika u Molijerovom Don Žuanu: Studenti iz Bratislave, koje je predvodila Sonja Simkova, šef Katedre za pozorište na Pozorišnoj i muzičkoj akademiji, izvodili su delove iz predstave *Don Žuan* (Čin II, Scene 1,2,3) metodom koji je inspirisan tehnikom Majkl Čehova.

Improvizacija i scensko stvaralaštvo: Reditelj i profesor Žan-Marten Rua (Jean-Martin Roy) iz Švajcarske ponudio je izuzetno dragocenu radionicu u kojoj se bavio istovremenim postojanjem realnog i imaginarnog, konkretnog i apstraktnog, svesnog i nesvesnog u jednoj ličnosti i načinima za korespondenciju i vezu svih tih navodno oprečnih elemenata postojanja.

Kuda želiš da ideš danas? Pokret povezuje jezik: Ovu drugu izuzetnu glumačku radionicu iz Švajcarske vodili su glumci Bernadet Vinč Hajnen (Bernadette Wintsch-Heinen) i Tilman Braun. Ističući da su procesi učenja posebno uspešni kada studentski časovi pokrivaju oblasti koje se preklapaju, učesnici ove radionice spajaju govorno polje i polje svesnosti. Studenti otkrivaju mogućnost intuitivnog razumevanja kroz telo demonstrirajući sam tok rada, a ne gotov proizvod.

Glumački proces. Istraživanja kreativne svesnosti: Rad ove radionice vodio je Peter Goldfarb, glumac, reditelj i predavač, a njihov rad je uključio treninge u oblasti Geštalt svesnosti, rad sa snovima, usmerenu fantaziju i Mudra (budištičku) prostornu svesnost sa ciljem da studenti postepeno kroz iskustvene vežbe otkriju kako, pomoću od trenutka do trenutka svesnosti, mogu direktno da dopru do širokog opsega kreativnih mogućnosti i da ih primene na igru u izvedbi.

Li Strazbergov metod glume: vežbe pesme i igre: Marija Horn (Maria Horne), profesor na Odseku za glumu i ples Univerziteta u Njujorku, Bafalo, je izvanredan poznavalac, instruktor Li Strazbergovog metoda, a ujedno i njegov učenik. Ona je ponudila radionicu sa vežbama pesme i igre. Pozivala je studente da izvodeći jednostavnu vežbu za kratko vreme steknu uvid u dragocenost rezultata. Pevajući po slogovima poznate pesmice i igrajući u istom ritmu, glumačko psihofizičko biće kao organska celina za kratko vreme indukuje energiju koja je evidentna.

Razvojne vežbe koje vode do predstave u kratkom komadu: Treću radionicu iz Amerike vodila je Elizabet Krejven (Elizabeth Craven), direktor Međunarodne glumačke akademije na Univerzitetu u Tenesiju. Komad koji se koristi za demonstraciju napisao je student treće godine IATA (International Actor Training Academy, Tennessee) MFA, Erik Tong.

Radionica istražuje neke od mnogobrojnih načina kako dramski pisac, režiser i glumci istražuju, ispituju i proširuju novi scenario. U neprekidnom grupnom radu, tekstopisac, režiser i glumci daju predloge iz kojih nastaju

improvizacione probe. Svi članovi grupe mogu slobodno da daju doprinos ovim istraživanjima, iako svaki njen član ima različite zadatke u toku stvaranja.

Neuhvatljivi sistem glume: Fakultet dramskih umetnosti iz Beograda i studenti III godine glume u klasi Gordane Marić: Milena Vasić, Tamara Krcunović, Ana Stefanović, Lako Nikolić i Marinko Madžgalj izveli su vežbe sa kolokvijuma i ispita I, II i III godine po poznatom planu i programu našeg fakulteta.

Ono što određuje nastavu glume na našem fakultetu svakako se ostvaruje u saradnji sa nastavom predmeta: dikcija, tehnika glasa, scenske kretnje, akrobatika, scenske borbe i igre. Nastava ovih predmeta postavljena je tako da najneposrednije koordinira i da se prožima sa nastavom glavnog predmeta, a sve sa ciljem da student što lakše i prirodnije sva znanja i sposobnosti i veštine koje stiče slije u moć da glumi oslobođeno i svestrano. Osnovni elementi glumačke umetnosti – pažnja, mašta, igra, radnja, sukob... vežbe su veoma raznovrsne, provokativne, zahtevaju najaktivnije učešće studenata pa pružaju dragocene podatke i studentu i pedagogu. Student, polazeći od sebe, mašta sam situacije u kojima dejstvuje, redovno koristi svoje iskustvo iz života dejstvujući na sceni slobodno, maštovito i strasno, postupno se osposobljava da samostalnije otklanja svoje nedostatke i da uočava osobenosti svoga dara. Na drugoj godini kada student više scenski ne deluje polazeći od sebe već od svog doživljaja, odnosno ideje o liku u prvoj fazi kao dokument najpre u vežbama (imitacije različitog stepena) zatim na fragmente dramskih tekstova osposobljavajući se da različitim pristupima i sredstvima kreira lik ovladavajući artizmom nastojeći da ostvari raznovrstan i snažan glumački izraz prelazi na treću godinu gde ovladava osobenostima žanrova i stilova.

Naši studenti su, preko vežbi iz cirkusa, proveravajući svemoguće "Kad bih...", vežbajući, tražeći i pitajući se na sceni o granicama svojih imaginacija, uspeli da za 40 minuta zadobiju pažnju publike, aplauze, ovacije. Energija koju su preneli na gledaoce bila je odličan početak za razgovore o predstavi sutradan, koji su trajali dva sata. Za studente, koji su bili zanimljivi, različiti i samosvojni, bilo je puno pitanja o tome kako su došli do određenih glumačkih rešenja, koja iniciraju istovremeno sve nova i nova pitanja. Do kraja festivala, naši studenti su bili sjajno prihvaćeni, izuzetno zapaženi i upečatljivi.

Poziv Međunarodnog pozorišnog instituta da pet studenata glume i jedan njihov profesor prihvate izazov i učestvuju sa svojom radionicom u desetodnevnom procesu međunarodnih radionica dramskih škola od 1-10. jula u Busteniju, Rumunija došao je u periodu kada jedva da smo radili i održavali gole živote tokom bombardovanja (24. 3. – 7. 6. 1999. g.), ali to smo shvatili kao šansu i priliku da studenti treće godine glume koji su već imali dovoljno kolokvijuma, ispita i predstava u radu na našem fakultetu, provere sopstveni

razvoj i stručni nivo; odu, sretnu i pozdrave međunarodne susrete između mladih umetnika budućnosti.

Zahvaljujući ovim međunarodnim susretima, videli smo i upoznali većinu trenutno u svetu najznačajnijih visokih pozorišnih škola, njihovih dekana, profesora i studenata. Predstava o tome šta je novo u svetu pozorišnog obrazovanja ostvarena je posredstvom ovih susreta.

Ovaj skup radionica označavao je jednu sasvim novu inicijativu u domenu pozorišnog obrazovanja na međunarodnom nivou. U prošlosti su škole učestvovala na skupu ili festivalu sa već pripremljenim predstavama. U tom slučaju postojao je veoma jak takmičarski duh i u centru interesovanja je bilo da li su predstave dobre ili nisu. Peter Goldfarb, ko-predsednik ITI Komiteta za pozorišnu obuku, istakao je na kraju svoje uverenje da se ovde pristupilo na fundamentalno drugačiji način. "Svrha ovih radionica je da demonstriraju proces stvaranja, različite puteve, različite pristupe, metode, tehnike, filozofije, koje škole iz različitih zemalja, pa i različite škole iz jedne zemlje imaju. To samo po sebi pruža mogućnost studentima iz jedne škole ili jedne zemlje da budu izloženi procesu stvaranja studenata i nastavnika iz druge zemlje i studentima donosi dobrobit perspektive. Još jedna stvar je po mom mišljenju veoma korisna – minimalizacija naglašenosti dobrog i lošeg, jer mi ne ocenjujemo niti procenjujemo kvalitet predstave, već samo prikazujemo različite načine rada. Drugo, što se ne događa često, a što smo postavili kao važan deo strukture ovih radionica je određeno vreme koje smo ostavili za razgovor. Ovo je veoma važan dodatni element koji sadrži ne samo demonstracije i verbalne prezentacije već i diskusije u kojima ljudi imaju mogućnost da postavljaju pitanja, daju komentare, podele svoje iskustvo, a takođe i da sami učesnici razgovaraju, objasne i pojašne svoj rad."

Želja da se na ovim stručnim susretima pruže informacije i ispitaju metode visoko kreativnog obrazovanja učinila je rad uzbudljivim, plodonosnim i dala puni smisao radu na zajedničkoj stvari. Upoznati studenta, otkriti ga njemu samom i navikavajući ga istrajnom radu na usavršavanju, pokrenuti u njemu strast za glumom i sposobnost za igru – to je polazna tačka svih dramskih škola i svega što treba jednog dana da studenta učini umetnikom autentične i snažne ličnosti; uvek otvorenom prema svetu i svemu što se dešava, ali sposobnog da se opredeljuje, umetnikom koji će umeti da kreira u svom vremenu živo i neposredno.